

**Małgorzata Bańkowska**

**Dwutygodnik „Przełom” i jego twórcy w świetle akt Okręgowej Komisji  
Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie (1946)**

W kwietniu 1944 roku Feliks Burdecki wraz z Janem Emilem Skiwskim i Jerzym de Nisau założyli proniemiecki dwutygodnik w języku polskim „Przełom”. Program pisma zdeterminowały proniemieckie i profaszystowskie poglądy jego redaktorów. Łamy dwutygodnika wypełniały antysowieckie hasła oraz wezwania do zaprzestania partyzanckich akcji przeciwko niemieckiemu okupantowi. Twórcy „Przełomu” głosili także hasła solidaryzmu europejskiego i dominacji Niemiec w powojennej Europie. Program ten tłumaczono zagrożeniami związanymi z polityką Związku Sowieckiego i państw alianckich wobec Polski. Ostatni numer pisma ukazał się na początku 1945 roku. W archiwach Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie znajdują się, odtajnione w 2018 roku, akta Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie z lat 1945-1949 w sprawie przeciwko Feliksowi Burdeckiemu, byłemu redaktorowi hitlerowskiego pisma „Przełom”. Materiały te obok zeznań świadków i korespondencji sądowej zawierają także oryginalne egzemplarze pisma, w tym jego wersji niemieckojęzycznej – „Der Umbruch. Politische Zweiwochenschrift”. Celem artykułu jest prezentacja dokumentów dotyczących prasowej działalności Feliksa Burdeckiego i jego współpracowników – Jana Emila Skiwskiego i Jerzego de Nisau. Materiał ten stanowi cenne źródło do badań prasoznawczych, odsłania bowiem nowe fakty i konteksty interpretacyjne proniemieckiej prasy wydawanej w Polsce w okresie drugiej wojny światowej.

**Słowa kluczowe:** „Przełom” (1944-1945), Burdecki Feliks (1904-1991), Skiwski Jan Emil (1894-1956), Jerzy de Nisau (1892-1974), prasa gadzinowa, II wojna światowa (1939-1945), Specjalny Sąd Karny w Krakowie